

ŠKOLSKÉ KOMPOSTOVISKO

polotieň

hodnotenie 2/3

finančie 1/3

orientácia V/Z

údržba 2/3

nárok na čas 2/3

... zber bioodpadu by mal byť samozrejmosťou na každej škole. Nielen preto, aby sme nevyvážali odpad, za ktorý je treba platiť, ale najmä preto, že kompostovaním získame cenné hnojivo pre nás pozemok. Postaviť ho je veľmi jednoduché: 4 drevné palety, dosky alebo konáre upravíme do podoby nakreslenej na obrázku a spojíme skrutkami alebo klincami. Prednú stenu prichytíme tak, aby sa dala v prípade potreby prekopávania kompostu ľahko odobrat.

Suroviny vhodné do kompostu: zvyšky rastlín, buriny, kvety, zemia-kové šupky, lístie, pokosená tráva, rozdrvené drevo, piliny, hoblinky, kuchynský odpad (káva, škrupiny, šupky, kôstky, ...), zemina z kvetov, trus a podstielka drobných zvierat (okrem psích a mačacích), exkrementy hospodárskych zvierat (obmedzené množstvo), slama, popol z dreva, novinový papier, kartón, kôra stromov, handry z prírodných tkanín ...

Do kompostu nepatria: lieky a liečivá, kovy, plasty, textil, sklo, farby, staré oleje, baktérie, chemické postreky, obsah vrecko z vysávača, zvieracie kosti a mäso, mliečne výrobky, rastliny s vysokým obsahom pesticídov ...

Informačné materiály o kompostovaní si môžeme stiahnuť na www.priateliazemie.sk/spz.

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zeleň a ochrana
prírody

sokratov inštitúti
REALIZUJE žIVICA

PREMENÍME KLASICKÝ TRÁVNÍK NA JEDLÝ TRÁVNÍK ALEBO ZÁHONY

slnečno

hodnotenie 3/3

finančie 1/3

orientácia V/Z

údržba 2/3

nárok na čas 1/3

... jedlý trávník je prirodzený porast viacerých druhov bylín a tráv, aký bežne vidíme v prírode. Takýto porast poskytuje bylinky, korenie, jedlé kvety a bohatú pastvu pre včely a iný hmyz. Listy alebo kvety rastlín určené pre jedlý trávník sú vhodné do šalátov, k ochutneniu polievok a hlavných jedál. Medzi vhodné druhy patrí napr. rebríček obyčajný, zbehowec plazivý, alechemilkia obyčajná, cesnak planý, sedmokráska obyčajná, čakanka a mnohé iné.

Viac informácií nájdeme na www.ekozahrady.com/jedly_travnik.html.

Jedlé záhony sa opäť vracajú do školských záhrad. Žiaci v priamom prenose vidia, ako rastú potraviny, preberajú zodpovednosť za jednotlivé druhy, získavajú zručnosti pri postupoch pestovania, spoznávajú správny čas zberu a pri priamom konzume môžu odhaliť rozdiely medzi kúpenou a absolvútne čerstvou zeleninou. Vysádzať môžeme aj jedlé záhony, či živé ploty z ovocných kríkov, ktoré nás potešia svojou úrodou.

Viac informácií nájdeme na www.zahrady.jablonka.org/index.php/jedle-zahradky.html.

Zelená Škola

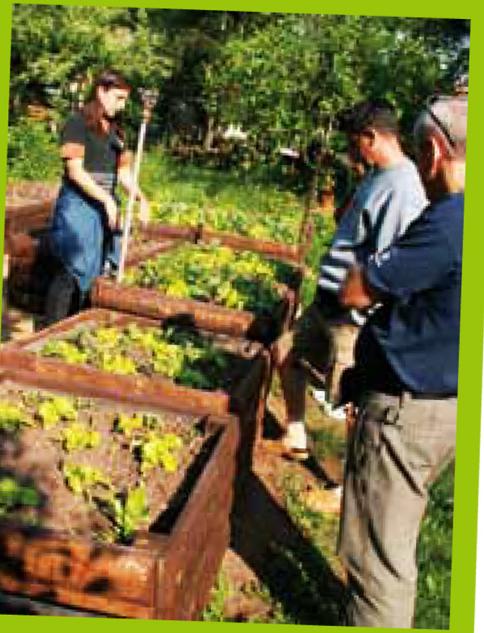
živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zeleň a ochrana
prírody

sokratov inštitúti
REALIZUJE žIVICA

slnečno

hodnotenie 3/3

financie 2/3

orientácia VJZ

údržba 3/3

nárok na čas 2/3

... je veľmi jednoduchá a výborná vec. Je to v podstate jama naplnená prírodnými materiálmi – konármi, slamou, lístím, odpadom z kuchyne a zeminou, do ktorej môžeme veľmi jednoducho a účinne sadiť. Môžeme tu bez problémov pestovať napr. priesady karfiolu, kalerábu, šalátu hlávkového, kelu hlávkového, rajčiakov, papriky a šalátových uhoriek.

Jamu hlbokú asi 100 cm naplňme posekanými konármi a hrubším záhradným odpadom. Zakryme ho trávnou mačinou. Vrstvu zasypme záhradníckym substrátom a zakryme 15-centimetrovou vrstvou maštalného hnoja a opäť nahrňme 15 cm zeminy. Nasleduje organický záhradný odpad, napríklad lístie (približne 20 cm). Nakoniec nasypme znova zeminu a veľmi dobre zalejme.

Návod ako si postaviť bioparenisko si môžeme naštudovať na <http://urobsisam.topky.sk/navody/postavme-si-parenisko>

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zelen a ochrana
prírody

sokratov inštitút
REALIZUJE žIVICA

BÚDKY PRE VTÁKY A NETOPIERE

zatielenené

hodnotenie 2/3

financie 1/3

orientácia JV

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

... vo vtáčej ríši je viacero druhov vtákov, ktoré využívajú stromové dutiny na hniezdenie. Nazývajú sa dutinové hniezdiče. Mnohí sú dutiny v strome nedokážu vytvoriť, a preto sú odkázané na prírodné živly alebo na ďatle, ktoré si pred začiatím hniezdenia vydlabú novú dutinu. Môžeme im teda pomôcť v tvorení správnej vtáčej búdky. Treba však pamätať, že búdky sú len dočasné riešenie. Oveľa dôležitejšie je zachovať staré búťlavé stromy vásade, kde je to aspoň trochu možné.

Ako správne vytvoriť búdku, kŕmidlo či napájadlo nájdeme na stránke www.vtaky.sk/stranka/90-Vtacie-budky.html.

... pokiaľ chceme mať na svojom dvore okrem vtáčich návštevníkov aj užitočné netopiere, môžeme aj pre ne vytvoriť špeciálne búdky.

Návod na búdku pre netopiere nájdeme na stránke www.netopiere.sk/ochrana/chcete-mat-dom-a-netopiere.

Tip: uvedomme si rozdiel medzi vtácou búdkou a kŕmidlom. Pohľad zoologa na tému "Kŕmiť či nekŕmiť?" si môžeme prečítať na www.zelenaskola.sk/prikrmovanie.

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zelen a ochrana
prírody

sokratov inštitút
REALIZUJE žIVICA

KLÚČOVÁ DIERKA

slnečno

hodnotenie 3/3

finančie 2/3

orientácia VJZ

údržba 1/3

nárok na čas 2/3

... je vyvýšený záhon podkovovitého tvaru, do ktorého sa vchádza cestičkou v tvare klúčovej dierky. Rozmery podkovy musia byť iba také velké, aby sme z cestíčky dosiahli na akékoľvek miesto v záhone. Materiál na výstavbu okraja (múrika) záhona môže byť rôzny: tehly, kamene, prútený okraj a pod.

Návod ako si postaviť kľúčovú dierku si môžeme naštudovať na
<http://www.prirodavzahrade.sk/slovnicek/klucova-dierka/>

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zeleň a ochrana
prírody

sokratov inštitút
REALIZUJE živica

BYLINKOVÉ ZÁHONY RÔZNYCH TVAROV (ŠPIRÁLA, TROJLÍSTOK, ŠACHOVNICA, SLIMÁK,...)

slnečno

hodnotenie 3/3

finančie 2/3

orientácia VJZ

údržba 1/3

nárok na čas 2/3

Bylinkový záhon v tvare vyvýšenej špirály umožní vytvoriť na pozemku malú ekoplochu pre štúdium rozličných nárokov rastlín na život, vytvoriť na malej ploche rozličné podmienky pre rôzne druhy byliniek, využiť trojrozmerný priestor, vytvoriť úkryty pre rôzne užitočné živočíšne druhy. V prípade, že nemáme priestor alebo chut' vytvárať vyvýšené záhony pre bylinky, môžeme si ich dopestať aj v črepníkoch v triede, alebo v obyčajnom záhone.

POSTUP:

1. **Príprava priestoru.** Pred začatím výstavby vyberieme slnečné miesto v blízkosti domu. Vymeriame si kruh o priemere najmenej 2m, výška bude cca 1m. Odstránime ornicu a odložíme ju.
2. **Vrstvenie pôdy.** Na dno dáme menej úrodnú pôdu, na ňu navŕšime úrodnú priespustnú pôdu asi 50cm, vrchnú vrstvu doplníme kompostom alebo pieskom podľa požiadaviek rastlín.
3. **Stavba špirály.** Tvar špirály vykladáme kameňmi alebo tehlami či pneumatikami. Môžu to byť aj výplety z prútov či konárikov.
4. **Založenie jazierka.** V dolnej časti špirály - pri ústí, je potrebné vlhké prostredie. Zároveň sa z hladiny odrážajú slnečné lúče.
5. **Výsadba bylinky.** Sadíme trvalky a vhodne ich striedame s letničkami. Je potrebné si naštudovať, ktoré rastliny patria na vrchol špirály, do stredu či na spodok.

Návod krok za krokom si môžeme naštudovať na
<http://www.prirodne-zahradky.sk/bylinkova-spirala-jazierko>

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zeleň a ochrana
prírody

sokratov inštitút
REALIZUJE živica

SLNEČNÁ PASCA

slnečno

hodnotenie 3/3

finančie 2/3

orientácia VJZ

údržba 2/3

nárok na čas 2/3

... je technika, pomocou ktorej vieme pri správnom orientovaní voči svetovým stranám vytvoriť vhodnú mikroklimu na pozemku. Tvorí ju vyvýšený záhon so sklonom cca 30 stupňov v tvare podkovy otvorennej na južnú stranu. Zo severnej, chladnej a veternej strany je podkova uzavretá najvyššími stromami a kŕikmi. Rastliny sadíme podľa nárokov na svetlo, to znamená, že uprostred bude slnko svietiť celý deň, pri krajoch bude v určitej fáze dňa polotien. Slnečná pasca tak vie vytvoriť vhodné pestovateľské stanovišta pre rôzne druhy rastlín a zároveň slúži aj ako vetrolam a ochrana rastlín pred prievanom alebo chladom.

Slnečnú pascu si vieme vytvoriť aj vysadením nižších a vyšších bylinky či zeleniny na malej ploche. Z južnej strany vysadíme rastliny s nízkym vzrastom, severnejšie a po okrajoch stredne a zo severu vysoké. Takouto výsadobou zabezpečíme, že rastliny zachytia maximum slnečného svetla a tepla.

Návod si môžeme naštudovať na

https://utopia.sk/liferay/clanok/-/journal_content/56_INSTANCE_70j3/17126/47136

Zelená Škola

živica

Želeň a ochrana prírody

sokratov inštitútu

PÔVODNÉ DRUHY RASTLÍN

klíma podľa druhu

hodnotenie 2/3

finančie 1/3

podľa druhu

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

... na školské pozemky je veľmi dôležité vyberať druhy podľa ich potrieb a nárokov na stanovište. Napr. smreky patria do vyšších polôh, pod 500 m.n.m. už trpia teplom a suchom. Medzi typické slovenské druhy patrí napr. buk lesný, smrek obyčajný, jedľa biela, dub zimný, hrab obyčajný, borovica lesná, jaseň štíhly či lipa malolistá. Pri všetkých týchto druchoch treba brať do úvahy ich nároky na nadmorskú výšku, zatienenie a limitujúce faktory (či potrebujú vlhké alebo suché prostredie, kyslú alebo zásaditú pôdu a pod.)

Nepôvodné druhy sú cudzie a na naše územie sa dostali vplyvom človeka. Tieto druhy majú vysoký reprodukčný potenciál. Dokážu sa rýchlo šíriť a viaceré z týchto druhov sú invázne.

Pri výbere druhov sa preto vždy zamyslíme a poradíme s odborníkom z odboru životného prostredia alebo záhradným architektom, ktorý navrhuje prírodné záhrady, prípadne oslovneme konzultanta Zelenej školy. Predídeme tak rozširovaniu nepôvodných druhov na našom území.

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Želeň a ochrana prírody

sokratov inštitútu
REALIZUJE ŽIVICA

ŽIVÉ PLOTY, VERTIKÁLNA ZELEŇ PRI STÍPOCH, STENÁCH A MÚROCH

☰
podľa druhu

★ ★ ★
hodnotenie 3/3

€ € €
financie 1/3

⌚
podľa druhu

⌚⌚⌚
údržba 1/3

⌚⌚⌚
nárok na čas 2/3

Veľa škôl nachádzajúcich sa priamo v strede miest a obcí často trpí nedostatkom zelených plôch. Veľmi jednoduchou alternatívou, bez nároku na priestor, je práve vertikálna zeleň, či živé ploty.

Živá zelená stena/múr má niekoľko skvelých vlastností – tlmi hluk a prach, v lete poskytuje múrom tieň a tým zabiera prehrievanie budov. Vždyzelené rastliny v zime mûr zateplujú, pretože listy vytvárajú vzduchovú medzeru. Vhodné je použiť plamienok, zemolez, ale aj bežnejšie druhy lián, napr. brečtany, paviniče, chmeľ alebo povojníky.

Tip - zaujímavé príklady si vieme naštudovať, ak do vyhľadávača zadáme heslo "vertikálna zeleň" alebo "vertikálna záhrada".

PRÍRODNÉ JAZIERKO

☀️
polotieň

★ ★ ★
hodnotenie 3/3

€ € €
financie 2/3

⌚⌚⌚
orientácia SV / JV

⌚⌚⌚
údržba 2/3

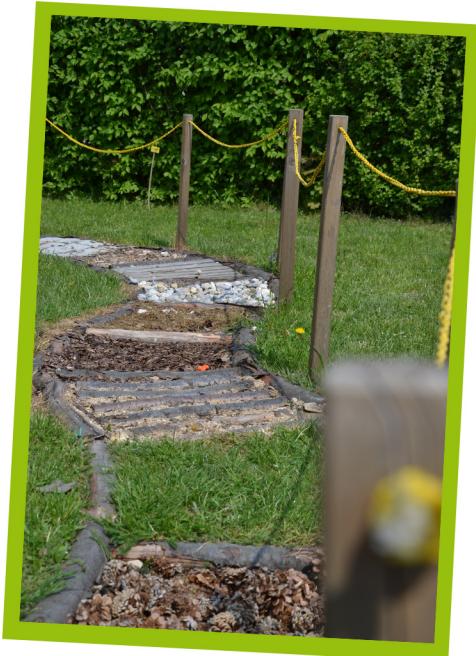
⌚⌚⌚
nárok na čas 3/3

Vytváranie malých vodných plôch je veľmi jednoduché. Jedinou finančnou položkou (okrem práce) je špeciálna tzv. bazénová fólia o hrúbke asi 2 mm, alebo jazierková fólia o hrúbke 0,5 až 1,0 mm, ktorá slúži na utesnenie dna. Pred nákupom si určime rozmer jazierka a pripočítajme k nim rezervu (minimálne 50 cm). Uprednostníme fóliu, ktorá nie je vyrobená z PVC (polyvinylchlorid – druh plastu), ktorý aj počas svojej životnosti uvoľňuje množstvo škodlivých látok a jeho výroba je veľmi problematická.

Postup a odpovede na prípadné otázky nájdeme na www.sosna.sk/clanok.php?idc=35&pgid=58&rozbal=3.

HMATOVÝ / POCITOVÝ CHODNÍK

Ide o chodník, ktorý využíva chôdzu naboso so zaviazanými očami, aby sme dôtykom vnímali rôzne prírodné materiály, z ktorých je chodníček vybudovaný.

Stavba je úplne jednoduchá: chodník má šírku 80 – 120 cm, okraje sú uzavreté polguľatinou. Jednotlivé úseky chodníka sú dlhé cca 1,5 – 2 m a každý z nich je vyplňený iným materiálom – od tých najjemnejších až po najdrsnnejšie (piesok, štrk, okruhliaky, ihličie, mach, šišky, drobné konáriky, tráva, a pod.).

Príklad hmatového chodníka si môžeme naštudovať na
<http://cz.puls-art.pl/produkty/sciezka-zmyslow>

polotieň

hodnotenie 2/3

financie 1/3

ľubovoľná

údržba 2/3

nárok na čas 2/3

Zelená Škola

živica

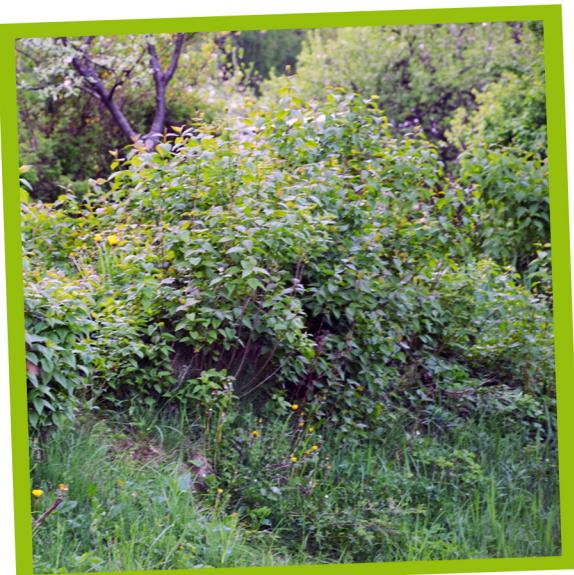

Zelená a ochrana prírody

sokratov inštitúť

BEZZÁSAHOVÁ PLOCHA = MIESTO PRE "DIVOČINU"

... vyčleňme časť pozemku, kde nebudeme robiť žiadne zásahy (kosenie, hrabanie lístia, odstraňovanie náletových drevín, ...). Vytvoríme tak jedinečný priestor, na ktorom budeme môcť sledovať prírodné procesy a porovnavať vývoj s inými časťami pozemku či okolitou prírodou.

Veľkosť a typ tejto plochy závisí len od našej dohody a možnosti školského pozemku. Určite by však mala mať minimálne niekoľko metrov štvorcových. Bezzásahovú plochu nezabudnime výrazne označiť náučnou tabuľkou, kde žiakom a návštěvníkom vysvetlíme jej význam. Bez označenia by si neinformovaní návštěvníci mohli myslieť, že sme sa o daný kus pozemku zabudli postarať.

podľa potreby

hodnotenie 3/3

financie 0/3

ľubovoľná

údržba 0/3

nárok na čas 0/3

Zelená Škola

živica

Zelená a ochrana prírody

sokratov inštitúť

“BUNKER” NA ŠKOLSKOM DVORE

polotieň

hodnotenie 3/3

financie 3/3

ľubovoľná

údržba 1/3

nárok na čas 2/3

Keby sme sa detí opýtali, o čo majú najväčší záujem pri pretváraní záhrady, určite by spomnuli bunker, skrýšu, či domček. Deti sa veľmi rady schovávajú v rôznych kútoch záhrady. Vytvorime spolu s nimi priestor, aby sa mali kde „schovávať“. Postavme domček z dreva, slamy, hliny, či niečoho iného. Dotvorime prírodný priestor aj takýmto spôsobom.

Tipy na hravú záhradu si môžeme naštudovať na
<http://lifereset.sk/10-tipov-ako-vytvorit-hravu-zahradu/>

VČIELKOVÉ STENY A HMYZÍ HOTEL

polosnečno

hodnotenie 2/3

financie 1/3

orientácia JV / JZ

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

... namiesto chemickej ochrany kultúrnych rastlín môžeme používať v prírodných záhradách prirodzenú, biologickú ochranu.

Každý “škodca” má svojho predátora a pre tých môžeme postaviť “hotel”. Miesto, kde sa môžu ukryť, či rozmnožovať. Na výrobu takéhoto hotela postačí zopár polienok, do ktorých navŕtame diery. Môžeme použiť aj dierované tehly alebo halúzky, uložiť ich v tvare domčeka a spevníť latkami. Materiálom, ktorý sa k stavbe hmyzieho domu používa, sú napríklad trstínové steblá, íl, vetvy s mäkkou dužinou, ktorú si hmyz vyhryzie, dierované tehly, šísky a podobne. Vytvoríme tak nielen ekologickú a praktickú vec, ale do výroby a následného pozorovania môžeme zapojiť aj deti.

Viac o hmyzích hoteloch si môžeme naštudovať na
<http://www.mb-eko.cz/zahrada/podstranka-rozcestniku/hmyzihotylky-spol-0>

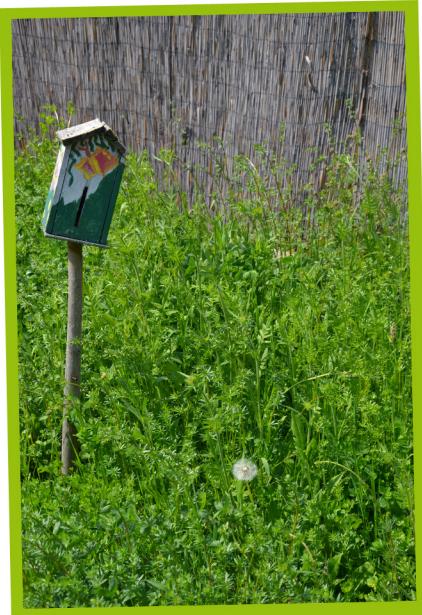

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

REALIZUJE živica

MOTÝLIE ALEBO MEDONOSNÉ ZÁHONY

slnečno

hodnotenie 3/3

financie 1/3

orientácia VJZ

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

... ak chceme do záhrady prilákať motýle, vysadíme v odľahlejšom kúte, kde je viac pokoja a menej školského ruchu rastliny, ktoré ich pritáhujú. Sú to rastliny medonosné - napr. budleja davidova (fialové kvety, nazývajú sa tiež motylí ker), slnečnica, bodliáky a pod.

Na druhej strane vytvoríme podmienky pre to, aby sa motýle mohli rozmnožiť - ideálna pre tento účel je príhľava. Na nej sa vyvijajú rozmanité druhy motýľov. Motýlom chutí nektár z rastlín, ak teda chcete mať na záhrade motýle nielen na jednom mieste, sadíme tieto rastliny do zmiešaných záhonov. Ďalšie rastliny, ktoré pomôžu prilákať motýle: žihľava, fenikel, levanduľa, myší chvost, astry, nechtík, fialky, sedmokrásky, nevädza, rezeda voňavá a mnohé iné.

Tipy na záhony si môžeme naštudovať na
<http://www.ireceptrar.cz/zahrada/uzitkova-zahrada/medonosne-rostliny-na-zahrade-jsou-krasne-i-uzitecne/>

živica

INSPÍRUJEME K ZMENE

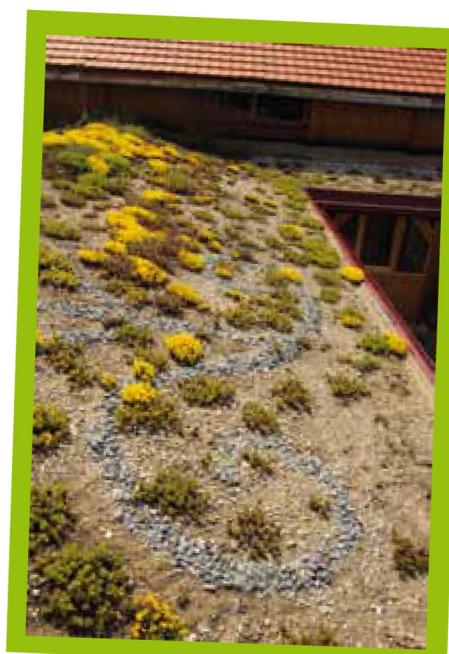
Želeň a ochrana
prírody

sokratov inštitúť

REALIZUJE ŽIVICA

ZELENÁ STRECHA

slnečno

hodnotenie 1/3

financie 3/3

orientácia VJZ

údržba 1/3

nárok na čas 3/3

... pokiaľ máme malý školský pozemok a chceme využiť plochú strechu našej školy alebo ešte viac zatraktívniť a sfunkčniť našu ekoučebňu, môžeme si vytvoriť zelenú (vegetačnú) strechu.

Postup na realizáciu jednoduchej zelenej strechy v školskom prostredí nájdeme na <http://ekosidlisko.wikitot.com/zelena-strecha>.

Ďalšie informácie sú dostupné na
<http://www.zelenarchitektura.sk/2011/07/vegetacne-strechy-bez-obav/>

V podstate jedinou, aj keď pre investora určite nie zanedbateľnou nevhodou vegetačných striech sú vyššie náklady na ich realizáciu. Podobne treba rátať s väčším zaťažením pri návrhu nosnej konštrukcie stavby. Výhody však jednoznačne prevažujú nad nevhodami.

V prípade, že chceme vytvoriť zelenú strechu na väčších, či už existujúcich strechách, je potrebné konzultovať s odborníkmi ako napríklad záhradný architekt, architekt alebo statik.

živica

INSPÍRUJEME K ZMENE

Želeň a ochrana
prírody

REALIZUJE ŽIVICA

MINI FARMICKA

polotieň

hodnotenie 3/3

finančie 3/3

orientácia Z / V

údržba 3/3

nárok na čas 3/3

Školský dvor môže byť priestor pre radosť a tvorivosť detí aj dospelých. Môže byť krásny, harmonický a užitočný. Môže podporovať predstavivosť, byť základom pre tímovú prácu. Na školskom dvore sa môžu deti učiť pomocou práce, ktorá pre nich predstavuje hru, nemusia "študovať", môžu vidieť veci a javy na vlastné oči, môžu sa učiť skúmaním, pokusmi, oboznamovaním sa s niektorými témami (poľnohospodárstvo, vtáky, história, geológia, živočíchy, ekosystémy a pod.), môžu rozvíjať schopnosti rozhodovania sa v prostredí, v ktorom môžu priamo vidieť dôsledky svojich rozhodnutí.

Toto všetko môže byť ešte väčšia zábava, ak je súčasťou školskej záhrady mini bio farma s malými zvieratkami, o ktoré sa môžu deti priamo staráť.

Tip: v mini bio farme môžeme okrem tradičných domácich miláčikov (ako králiky či morčatá) chovať napríklad aj ojedinelé druhy domácich miláčikov: miniponíci, miniprasiatka, miniovečky, minikozliatka či maxisliepky.

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zeleň a ochrana
prírody

sokratov inštitútu
REALIZUJE živica

STRÁŽNY ŠKOLSKÝ PES

Školský dvor môže byť priestor pre radosť a tvorivosť detí aj dospelých. Môže byť krásny, harmonický a užitočný. Môže podporovať predstavivosť, byť základom pre tímovú prácu. Na školskom dvore sa môžu deti učiť pomocou práce, ktorá pre nich predstavuje hru, nemusia "študovať", môžu vidieť veci a javy na vlastné oči, môžu sa učiť skúmaním, pokusmi, oboznamovaním sa s niektorými témami (poľnohospodárstvo, vtáky, história, geológia, živočíchy, ekosystémy a pod.), môžu rozvíjať schopnosti rozhodovania sa v prostredí, v ktorom môžu priamo vidieť dôsledky svojich rozhodnutí.

Toto všetko môže byť ešte väčšia zábava, ak školskú záhradu stráži školský pes! Nezabúdajme však, že psík je živá bytosť, ktorá vyžaduje lásku, neustálu starostlivosť a pravidelný výbeh.

polotieň

hodnotenie 3/3

finančie 2/3

orientácia JV / JZ

údržba 3/3

nárok na čas 3/3

Viac o starostlivosti o psa si môžeme naštudovať na <http://pes.napady.net/rubriky/starostlivost-o-psa>

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zeleň a ochrana
prírody

sokratov inštitútu
REALIZUJE živica

ALTÁNOK NA VŠETKY PRÍLEŽITOSTI

polotieň

hodnotenie 2/3

finančie 3/3

ľubovoľná

údržba 1/3

nárok na čas 3/3

Altánok veľmi rád poslúži na vyučovanie rôznych predmetov, ako aj na neformálne stretávanie žiakov. V prípade kultúrneho podujatia v záhrade môže slúžiť ako pódium. Na jeho postavenie je vždy dosť času. Aj uprostred školského roku, pretože pri jeho stavbe záleží na dobrom počasi, našom čase a hlavne vôle. Keď sa už raz postaví, bude nám slúžiť niekoľko ďalších rokov.

O drevený altánok sa treba pravidelne starať, kovový toho tiež vydrží veľa, ale aj ten si neskôr vypýta nový náter. Veľmi praktickým riešením je altánok šiatrového typu. Jeho najväčším nepriateľom je vietor, ale ak ho naozaj dôkladne upevníte, získezate vzdušné miesto v záhrade, kde sa počas dňa ukryjete pred slnkom. Úlohou altánkov je chrániť pred slnkom, dažďom a poskytovať príjemný pohľad na záhradu. Značnej popularite sa tešia už nejedno desaťročie, lebo vďaka osobitej architektúre idylicky dokresľujú miesto svojho výskytu. Obvykle majú štvorhranné alebo šesthranné zastrešenie, otvorenú alebo polootvorenú konštrukciu. Čo sa týka pôdorysu altánov, disponujú štvorcovým, kruhovým, šestuholníkovým alebo osemuholníkovým riešením.

Tip: altánok sa hodí do väčších záhrad a preto s ním v menších záhradách veľmi nerátajte.

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Želeň a ochrana
prírody

sokratov inštitútu
REALIZUJE ŽIVICA

LAVIČKA / POSEDENIE

polotieň

hodnotenie 2/3

finančie 1/3

orientácia JV / JZ

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

Ako tak šla, prišla k jednej lavičke na vode.
„Pamodaj šťastia, lavička!“ poklonila sa pocestná.
„Pamodaj aj tebe, dievčička!“ zaďakovala jej lavička.

Pavol Dobšínský: Prostonárodné slovenské povesti (Tretí zväzok).
Podal Ľudovít Reuss z Veľkej Revúcej.

Lavička predstavuje ten najjednoduchší prvok, akým môžete vašu záhradu oživiť.

Chceli by sme si zostrojiť lavičku, aby sme mohli sedieť pri jazierku a vychutnávať si výhľad. Máme niekoľko možností ako ju zhotoviť: potrebujeme hobľované dosky, skrutky, elektrickú vrtačku, pílu, moridlá, laky, štetce. Takto zostrojíme veľmi peknú, úhľadnú až katalógovú lavičku. Čo ak však nemáme všetky tieto materiály a nástroje? Vzdáme sa preto posedenia pri jazierku a radosti z krásy prírody a života? Alebo popremýšľame ako sa to dá urobiť inak?

Možno nám nie je treba vrtačku, ani skrutky. Možno stačí urobiť tie správne tesárske spoje a vybrať kvalitné drevo, ktoré nevyžaduje lakovanie a morenie. Možno nepotrebujeme ani toľko. Možno stačí len vziať starý peň alebo kameň a posadiť sa naň. Zmení sa tým krásu jazierka? Myslím, že nie. Aj krásna prefabrikovaná drevená lavica nás môže pod zadkom tlačiť rovnako ako obyčajný peň.

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Želeň a ochrana
prírody

sokratov inštitútu
REALIZUJE ŽIVICA

OHNIŠKO U DVANÁSTICH MESIAČIKOV

polotieň

hodnotenie 3/3

finančie 1/3

ľubovoľná

údržba 1/3

nárok na čas 2/3

Oheň – živel, ktorý sa človek snaží odpradáva ovládnuť, dokáže byť príjemným spoločníkom v podobe kozuba, grilu či ohniška aj v školskej záhrade. Pri umiestňovaní ohňa v záhrade je najdôležitejšia bezpečnosť. Preto si vyberte miesto v závetri alebo vytvorte záverečný kút v dostatočnej vzdialosti od budov a horľavých materiálov. Umiestniť gril, kozub alebo ohniško do blízkosti ihličnanov alebo vŕdyzelených rastlín, ktoré majú vysí obsah živice a ľahšie horia, sa nevypláca. Pri plánovaní nestačí len zmerať rozmery kozuba, grilu alebo ohniška, treba myslieť aj na ich okolie a dostatočný priestor na manipuláciu a prechod. Najjednoduchší a zároveň najlacnejší variant je ohniško. Jeho stavbu, ak to tak možno nazvať, zvládne aj dieťa. Navyše, ohniško rovnako rýchlo „demontujete“ alebo premiestnite, prípadne úplne zlikvidujete. Jedným z obľúbených argumentov hovoriacich v prospech ohniška je, že okolo neho môžete sedieť v kruhu, každý tu vidí na každého a ľudia sú si rovní.

Tip: na bežné záhradné ohniško stačí okrúhla jama s priemerom 60 až 80 cm, hlboká približne 20 cm. Jej okraje obložme kameňmi, ktoré zabránia prípadnému rozšíreniu ohňa do okolia. Z náveternej strany môžeme jeden obvodový kameň vyniechať, zlepší sa tak prúdenie vzduchu a oheň bude dobre horieť.

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Želeň a ochrana
prírody

sokratov inštitútu
REALIZUJE ŽIVICA

HOJDAČKY / PRELIEZKY

polotieň

hodnotenie 3/3

finančie 2/3

orientácia JV / JZ

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

Záhradné hojdačky ponúkajú vynikajúci spôsob, ako sa odreagovať a zrelaxovať. Pobyt na čerstvom vzduchu pôsobí blahodarne na naše psychické zdravie a podporuje celkovú regeneráciu organizmu. Záhradné hojdačky sú skvelým riešením, ako spojiť príjemný odpočinok s pobytom v prírode. A deti hojdačky i preliezky jednoducho milujú.

Viac o prírodných ihriskách si môžeme naštudovať na
<http://kosice.korzar.sme.sk/c/6184287/využíva-prirodne-prostredie-a-podporuje-detsku-fantaziu.html>

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Želeň a ochrana
prírody

sokratov inštitútu
REALIZUJE ŽIVICA

INFORMAČNÉ A NÁUČNÉ TABULE

podľa potreby

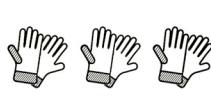
hodnotenie 3/3

finančie 1/3

ľubovoľná

údržba 0/3

nárok na čas 2/3

V rámci projektu našej záhrady nezabúdajme inštalovať náučné a informačné tabule, dokonca náučný chodník, ktorý má malým, ale aj veľkým návštěvníkom poskytnúť informácie o živote a aktivitách na vašej záhrade. Do takého vylepšenia záhrady môžeme zapojiť nielen samotných žiakov, ale aj rodičov a prarodičov, miestne organizácie alebo firmy. Kreatívnym spôsobom sa dajú informácie poňať aj na prírodnú nôtu.

Na obrázku je informačná tabula, ktorá vie prerozprávať história a historické udalosti za pomoci letokruhov.

Tip: pri príležitosti osadenia informačných a náučných tabúl môžeme usporiadať záhradnú slávnosť s kultúrnym programom a predstaviť tak školskú záhradu v komunité.

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zeleň a ochrana
prírody

sokratov inštitúť
REALIZUJE ŽIVICA

METO KÚTIK

poloslniečno

hodnotenie 2/3

finančie 1/3

orientácia VJZ

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

V záhrade trávia deti čas tiež pozorovaním prírody. Medzi aktivity tak môžeme zaradiť pozorovanie počasia alebo prírovedné pozorovanie dejov v záhrade. Postačí nám na to malý kútik v ľubovoľnej časti záhrady, kde nainštalujeme meracie prístroje. Počasie sa môže pozorovať jeden mesiac, ročné obdobie, alebo po celý rok, tu je potrebné počítať s dvoma školskými rokmi. Pri sledovaní počasia môžete využiť aj pranostiky - ľudové úslovia založené na pozorovaní a životných skúsenostiach obsahujúce najčastejšie predpoved' počasia, úrody a iných prírodných udalostí.

Tip: Pomocou meteo kúтика si môžeme dôsledne odpozorovať všetky výhody a nevýhody pozemku, aby sme pre jednotlivé rastliny našli čo najprirodzenejšie umiestnenie a zároveň čo najefektívnejšie z hľadiska údržby.

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zeleň a ochrana
prírody

sokratov inštitúť
REALIZUJE ŽIVICA

HOTEL PRE JEŽKOV

slnečno

hodnotenie 2/3

finančie 1/3

orientácia JV / JZ

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

Ježkovi môžeme pomôcť na záhrade tak, že mu poskytneme možnosť ubytovania. Koniec jesene nie je pre túto aktivitu úplne ideálny, ale ježko potrebuje nielen zimovisko, ale aj obydlie v priebehu roka. Skúsmo mu teda do jari nejaké ubytovanie prichystať a uvidíme, či sa do neho na jar alebo v lete ubytuje. Stačí, keď ponecháme v rohu záhrady veľkú hromadu vetvičiek a lístia. Na pripravenie skryše na záhrade môžeme použiť aj kopu zo starých handier a pilín. Nemalo by ísť o materiály znečistené olejom, benzínom, lakovom, a vlastne čímkoľvek aromatickým, prečo by ježko do skryše nešiel. K skryši sa mu pokúsme ponúknutť mäsiutú potravu, keďže ježko je hlavne mäsožravec. Takisto môžeme prichystať malú búdku z dosiek, prípadne z odrezaného barelu úkryt vystlaný senom, handrami, či pilinami, čo poslúži ako izolácia. Dôležité je, aby toto miesto a použité materiály neboli vystavené dažďu, priamemu snehu a topiacemu sa snehu. Určite k tomu zapojme deti. Netreba zabúdať, že jež je zákonom chránený živočích. V záujme jeho záchrany však môžeme spraviť to, čo je nutné.

Tipy na hravú záhradu plnú ježkov si môžeme naštudovať na <http://www.mb-eko.cz/zahrada/podstranka-rozcestniku/ukryt-pro-jezka>

Zelená Škola

živica

INSPÍRUJEME K ZMENE

Zeleň a ochrana
prírody

sokratov inštitútu

REALIZUJE živica

HOTEL PRE JAŠTERIČKY

slnečno

hodnotenie 2/3

finančie 1/3

orientácia JV / JZ

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

Jašterice obyčajné sú pravými deťmi slnka. Patria k studenokrvným plazom, a preto nemôžu zvnútra vyrovnať svoju telesnú teplotu ako napr. vtáci a savci. Ked sa ochladí, jašterice sa musia utiahnuť do bezpečného úkrytu a výčkať lepšie počasie. Preto ich možno vonku pozorovať iba od jari do jeseňe. Plaché jašterice obyčajne potrebujú suché, teplé a chránené miesta. Vyhovujú im suché múry, navŕšené kameňe a neobrobené pásy zeme pozdĺž záhradných múrov. Len keď je slnko tak vysoko, že hreje z celej sily, odvážia sa výjst' zo svojej skryše v kope kameňov alebo v myšacej diere. Ešte ľahkopádne si hľadajú na teplom kameni miesto na slnku. Ked im telesná teplota stúpne, stávajú sa akívýmymi a vydávajú sa na lov chrobákov, múch, pavúkov, žížavíc a kobyliek.

Môcť sedieť v záhrade a pri pohľade na naše jašterice snívať o pravekých jašteroch - za to sa už predsa opatří zariadiť záhradu tak, aby sa v nej jašterice mohli dobre cítiť.

Zelená Škola

živica

INSPÍRUJEME K ZMENE

Zeleň a ochrana
prírody

REALIZUJE živica

ZÁTIŠIE RUŽOVÉHO KRÍKA

slnečno

hodnotenie 2/3

finančie 1/3

orientácia VJZ

údržba 2/3

nárok na čas 1/3

Nariekaš nad tým, že ružový krík má trne, alebo sa tešíš, že trňový krík má ruže?

... Ružové kry sú nesmierne rozmanité, a tak je ľahké nájsť ten pravý pre každú záhradu. Ružiam sa darí vo všetkých častiach sveta, ale predovšetkým u nás, v miernom pásme, majú najvhodnejšie podmienky pre svoj rast a bujenie. Ruža patrí medzi dlhoveké rastliny, a tak je potrebné im vybrať v záhrade to najlepšie miesto. Výžaduje svetlé miesto chránené pred silným vetrom, s dobrou cirkuláciou vzduchu. Na premokrenej pôde medzi vysokými rastlinami alebo pod stromami sa jej nebude darí. Ružový ker nám krásne prevonia celú záhradu a priláka mnoho (nielen) zvieracích zvedavcov. Preto sa úplne hodí osadiť blízko neho lavičku, aby si každý mohol vychutnať romantickú náladu pri rozkvitnutých ružiach. Vytvarovať môžeme aj maliny alebo černice.

Tipy ohľadom pestovania ruží si môžeme naštudovať na <http://www.brana-bydleni.cz/clanky/933-odstavec-jste-milovnik-ruzi-vypestujte-si-vlastni-ruzovy-ker/>

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zelená a ochrana
prírody

sokratov inštitúť
REALIZUJE živica

LETNÁ KUCHYNÁ

polotieň

hodnotenie 2/3

finančie 1/3

orientácia V / Z

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

Určite patríte medzi tých, ktorí sa chopia každej príležitosti užívať si leto v prírode, počúvať vtáčí spev, či grilovať v záhrade. V období od jari do jesene je človek rád, keď môže uniknúť zo zovretia štyroch stien a voľný čas tráviť v záhrade, tam je aj to učenie zábavnejšie. Záhradná kuchyná má aj iné prednosti : v lete odťažuje vnútorný priestor od prehriatia a v neposlednom rade je to veľká príležitosť na upevňovanie súdržnosti, možnosť stretávania sa s priateľmi a spoločne stráviť čas. Priestor letnej kuchyne v záhrade môžeme využívať aj ako ekoučebňu, miesto na hry alebo stretávacie miesto. Postačí zapáriť miest na sedenie, jeden väčší stôl a kuchyná je hotová :

Tip: pohľadajme na internete návody na hry pre skupinku detí a stretnime sa v našej letnej kuchyni!

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zelená a ochrana
prírody

sokratov inštitúť
REALIZUJE živica

ŠPLHACÍ STROM

polotieň

hodnotenie 2/3

finančie 1/3

ľubovoľná

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

... deti potrebujú pohyb a chcú preskúmať okolie. V korunách stromov sa im zdá, že vidia celý svet. Kto z vás nevyliezol na strom? Jednoduchými úpravami môžeme z obyčajného stromu na záhrade výcarovať školskú posilňovňu. Na pomoc nám môžu slúžiť laná či iné úchyty.

Šplhanie a lozenie po stromoch však prináša aj riziko pádu, načo treba dávať pozor a pripraviť okolie stromu úpravami mäkkým povrchovým materiálom.

Tipy ako prispôsobiť strom na lezenie pre deti nájdeme, keď do vyhľadávača zadáme heslo "lanová dráha".

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zelená a ochrana
prírody

sokratov inštitúť

ŽIVÉ VŔBOVÉ STAVBY

polosnečno

hodnotenie 3/3

finančie 1/3

orientácia JV / JZ

údržba 1/3

nárok na čas 1/3

... bioodpad v podobe ostrihaného vŕbového prútia sa dá využiť na celú radu záhradných stavieb. Vŕbové stavby sú už dlhú dobu veľmi oblúbeným prvkom záhrad, parkov či detských ihrísk. Slúžia aj ako efektívne a ekologické zábrany pre spevnenie pôdy či svahov, alebo ako protihlukové zásteny. Svoje miesto majú takisto aj v umeleckej tvorbe z prírodných materiálov, tzv. land art. Sú vo výsledku nielen ekologické, ale aj lacné a vďaka prírodnému materiálu do záhrady prirodzene zapadnú. Väčšinu z nich veľmi ľahko postavíme za jeden deň a len s pomocou základného náradia.

Viac o vŕbových stavbách si môžeme naštudovať na
<http://www.zahradaproradost.cz/odkazy/vrbove-stavby>

Zelená Škola

živica
INSPÍRUJEME K ZMENE

Zelená a ochrana
prírody

sokratov inštitúť
REALIZUJE živica